

MEMORIE VAN ANTWOORD

(Ingezonden 12 juni 1958)

Nr. 7

Naar aanleiding van de sterke twijfel, die verschillende leden der bijzondere commissie, in welke handen dit wetsontwerp is gesteld, uitspraken ten aanzien van de noodzaak van de voorgestelde wettelijke regeling, mogen de ondergetekenden erop wijzen, dat de wetsbepalingen, die door het vervallen van het besluit van 5 maart 1942 zijn herleeft, ten gevolge van de sedert die datum tot stand gekomen wijzigingen in wetgeving, organisatie en departementale taakafbakening zozeer verouderd zijn, dat alleen reeds op die grond een wettelijke voorziening niet kan worden gemist. Zo is — om slechts één voorbeeld te noemen — in de thans weer geldende procedure het advies vereist van de Boschraad, welk college inmiddels is opgeheven. Tevens delen de ondergetekenden geheel de door andere leden der commissie elders in het Voorlopig Verslag naar voren gebrachte opvatting, dat voor een beperking van de onderhavige onteigeningsmogelijkheid tot bossen en andere houtopstanden in de huidige omstandigheden geen redelijk motief meer bestaat. Voorts heeft het de ondergetekenden bevreemd, dat de bij de aanvang van het Voorlopig Verslag aan het woord zijnde leden uit de omstandigheid, dat de Regering heeft gemeend van de mogelijkheid tot onteigening ten bate van de natuurbescherming tot dusver slechts een uiterst bescheiden gebruik te moeten maken, concludeerden tot „de zeer geringe urgentie van dit wetsontwerp”. Inderdaad kan het behoud van natuurgebieden gelukkig veelal op een andere wijze dan door onteigening worden bereikt, nl. door aankoop op basis van vrijwilligheid, aan welke methode ook de ondergetekenden uiteraard verre de voorkeur geven boven die van onteigening. Ter aanvulling van de mogelijkheid tot aankoop kan echter onteigening als uiterste middel bezwaarlijk worden gemist in die gevallen, waarin het noodzakelijk is een natuurgebied te verwerven ten behoeve van een juist beheer of zelfs van het behoud daarvan en waarin de eigenaar ongenegen blijft tot verkoop tegen een naar objectieve maatstaven bepaalde prijs. Dit geldt wel in het bijzonder, wanneer het gaat om de laatste enclaves in een natuurreservaat. Het doel, dat met dit wetsontwerp wordt beoogd, is de mogelijkheid daartoe opnieuw te openen.

Een bezwaar tegen het voorstel zagen de hier aan het woord zijnde leden ook hierin gelegen, dat de norm, welke artikel 141 (nieuw) aangeeft, vrij vaag is: men kan niet van tevoren weten of een bepaald gebied eventueel voor onteigening in het belang der natuurbescherming in aanmerking zal kunnen komen. De ondergetekenden zijn van oordeel, dat uit de algemeenheid der bewoordingen, waarin de bedoelde norm is vervat, nog niet voortvloeit, dat de norm vaag is. Dat de toepasselijkheid van deze norm op een bepaald natuurgebied zich in sommige gevallen aan de beoordeling van de belanghebbenden zal onttrekken, achten zij onvermijdelijk. Hiertegenover dient bedacht, dat die belanghebbenden niet overvallen zullen worden met de onteigening, aangezien die uiteraard eerst aan de orde zal komen, nadat alle redelijke pogingen om op basis van vrijwilligheid tot aankoop te geraken zijn mislukt, en dat verder voor hen een waarborg is gelegen in de voorgestelde procedure, die onder meer — en dit in tegenstelling tot nagenoeg alle andere bijzondere procedures der Onteigeningswet — een nutswet omvat. Dezelfde leden menen, dat het door hen aangevoerde bezwaar weggenomen zal kunnen worden door de nog

ontbrekende Natuurbeschermingswet. Echter ook die wet zal niet meer dan algemene criteria kunnen aangeven, waaraan maatregelen ten aanzien van bepaalde terreinen kunnen worden getoetst. De ondergetekenden zien daarom geen grond — en achten het om de eerder genoemde redenen ook niet verantwoord — met het tot stand brengen van de onderhavige onteigeningsregeling te wachten tot de Natuurbeschermingswet het *Staatsblad* zal hebben bereikt. Dit neemt niet weg, dat de Regering gevoelig is voor de door deze en door andere leden der commissie op haar uitgeoefende aandrang de spoedige indiening van het ontwerp voor zulk een wet te bevorderen. Daarin zal naar nauwe materiële samenhang met de — inmiddels aanhangig gemaakte — Monumentenwet worden gestreefd.

Nochtans menen de ondergetekenden te moeten ontkennen, dat de parallel tussen monumentenzorg en natuurbescherming op alle gebieden kan worden doorgetrokken. Naast veel overeenkomst bestaan er te dezen grote verschillen, met name ook wat betreft de behoefte aan de mogelijkheid van onteigening. Zo kan, wanneer het ontwerp-Monumentenwet kracht van wet zal hebben verkregen, ingevolge artikel 18, indien de eigenaar in gebreke blijft de vereiste zorg aan het monument te besteden, de Overheid de nodige werkzaamheden doen verrichten om de instandhouding van het monument te verzekeren, in het uiterste geval zelfs met behulp van de sterke arm; na een zodanig ingrijpen zal het monument voor een vrij groot aantal jaren geen bijzondere voorzieningen behoeven. Wat natuurgebieden betreft, kan evenwel een beheer noodzakelijk zijn, dat een voortdurende zorg vereist en dat bij onwil of nalatigheid van de eigenaar niet is te verwezenlijken, om welke reden hier — anders dan ten aanzien van monumenten het geval is — de mogelijkheid van onteigening niet kan worden gemist.

Van de opmerkingen van andere leden der commissie, die nagenoeg geheel een weerlegging inhouden van het betoog van de hierboven aangeduide verschillende leden, hebben de ondergetekenden met instemming kennis genomen. Gezien het voorafgaande behoeven deze opmerkingen naar hun mening geen nadere beantwoording.

Een der leden kon de noodzaak niet inzien van onteigening ten name van „een andere rechtspersoon, die in het belang der natuurbescherming werkzaam is” (artikel 141, onder c). Indien al onteigening nodig mocht zijn, laat de Overheid — aldus dit lid — dit dan op eigen naam doen, opdat haar verantwoordelijkheid ook duidelijk aan het licht kome. Naar aanleiding van deze opmerking mogen de ondergetekenden erop wijzen, dat aan onteigening ten name van een privaatrechtelijke rechtspersoon, als hier bedoeld, bij voorbeeld dan sterke behoefte kan bestaan, wanneer een voor onteigening in aanmerking komend gebied grenst aan — of een enclave vormt in — een natuurgebied, dat in handen is van een zodanige rechtspersoon. Aangezien iedere onteigening zal moeten geschieden krachtens een afzonderlijke wet, vermogen de ondergetekenden niet in te zien, dat hierbij de eigen verantwoordelijkheid van de Overheid niet duidelijk aan het licht zou komen.

Overigens stemmen de ondergetekenden in met de bestrijding van de opvatting van dit ene lid, welke van andere zijde werd gegeven. Zij willen hieraan nog toevoegen, dat ter zake behalve aan de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland in het bijzonder ook kan worden gedacht aan de provinciale stichtingen tot natuurbescherming, de z.g. „Landschappen”.

*De Staatssecretaris van Onderwijs, Kunsten
en Wetenschappen,*

RENÉ HÖPPENER.

*De Minister van Landbouw, Visserij en
Voedselvoorziening,*

VONDELING.

De Minister van Justitie,

SAMKALDEN.